

SFINȚII ÎMPĂRAȚI CONSTANTIN ȘI ELENA ȘI CREDINȚA LOR ÎN HRISTOS (1700 DE ANI DE LA EDICUL DE LA MILAN, 313)

Constantin Leonte

Zusammenfassung: Im Jahr 2013 sind die 1700 Jahre gefeiert seit Milan (Mediolanna, Italien), schickte Kaiser Konstantin der Grosse (272-337) einen Brief der Gouverneure des Römischen Reiches, die alle Rechte der Christlichen Religion gewahrt, dass die volle Freiheit zu manifestieren, die Lehre und Anbetung. Der Edikt von Milan aus Februar 2013, im Juni des gleichen Jahres erneuert, geweiht Einstellung aller Verfolgungen gegen das Christentum. Dieses Dokument erklärt: „Als wir eine Politik im Geiste der gesund und vollständig wie nötig gerechtfertigt, um zu entscheiden, dass kein Mensch nicht mehr ist diese Option ablehnen, sein Haus gebundene Seele des Christentums oder anderer religiöser (...), so dass der Oberste Gottheit, die dessen Ehren ein angesehener Herz frei, ist er bereit, alle ihre Gewohnheiten, Gefälligkeiten und Geste des guten Willens zu teilen“.

In der Person des Heiligen Konstantin der Grosse, Kirche sah „den Aposteln“, der Grunder von der Universalität und der sichtbar Mondialität der Kirche.

Părinții Sfântului Constantin cel Mare (272-337) au fost Constanțius Chlorus și Elena, Constanțius fiind cezar în Britania.

Despre Constanțius, tatăl lui Constantin, se istorisește că, deși se arăta a fi închinător de idoli, după obiceiul cel vechi al Romei, se arăta și nădăjduia spre Dumnezeu cel Preaînalt al creștinilor. El l-a învățat pe fiul său, Constantin, să caute și să ceară ajutor de la Providență, „cea de sus purtare de grijă”, iar nu de la idoli. Îi era milă de creștinii ce erau torturați și erau uciși de ceilalți împărați păgâni; pentru aceea el nu ura Biserica lui Hristos, ci o apăra de prigonire. Creștinii din părțile Apusului aveau pace sub stăpânirea lui; însă cei din părțile Răsăritului erau supuși la diferite chinuri, deoarece Maximian Galerius, ginerele lui Dioclețian, stăpânea în părțile acelea.

De aici se vede cât era de apreciat acel cezar de creștinii cei credincioși. Aflându-se în Britania și, îmbolnăvindu-se grav, în 306, la York, a încredințat împărăția fiului său, Constantin și și-a dat ultima suflare. Constantin a luat stăpânirea împărăției după moartea tatălui său,

în anul 306, cu învoirea a toată armata, pentru că era iubit de toți, ca o odraslă ieșită dintr-o rădăcină bună. Maxențius, fiul cel nelegitim al lui Maximian Daia, care era cezar în Orient auzind de acest lucru, s-a umplut de invidie. Amăgind câțiva senatori din Roma, cărora dându-le multe daruri și făgăduindu-le multe altele, i-a răpit scaunul împărătesc, făcându-se astfel împărat al Romei cu puterea sa, fără voia poporului Romei și a toată armata. Constantin, înștiințându-se de acest lucru, a trimis la el soli pentru pace, lăsând pe Maxențius să împărătească în Roma, el mulțumindu-se cu Britania. Maxențius nu voia pacea cu Constantin și nici nu-l recunoștea ca împărat, voind ca să rămână împărat a tot pământul și ținuturilor de sub stăpânirea Romei. El, întărindu-se în Roma, a început a face multă nedreptate poporului. Nu numai pe creștini îi persecuta, ci și pe păgânii săi îi nedreptătea. El a ucis pe senatorii cei cinstiți, jefuindu-le averile, și batjocorind casele nobililor romani.

Romanii au trimis, în taină, la Constantin care era în Britania cu mama sa Elena, rugându-l să vină și să-i scape de tiran. Constantin a scris mai întâi lui Maxențius, sfătuindu-l prietenește, să înceteze cu tirania sa. Maxențius nu numai că nu l-a ascultat și nu s-a îndreptat, dar mult mai rău s-a făcut, pregătindu-se de război împotriva lui Constantin, nemaivoind a-l lăsa să împărătească împreună cu dânsul. Constantin, auzind că Maxențius se întinde spre lucruri mai rele și adună armată multă împotriva lui, a pornit el împotriva lui cu război. Dar, văzând că puterea lui este puțină, a început a se îndoi de biruință și a început a se ruga adevăratului Dumnezeu, Care stăpânește cerul și pământul, pe Care neamul creștinesc îl cinstește, ca să-i dăruiască chip de biruință asupra tiranului. Deci, cu osârdie rugându-se, i s-a arătat întru amiazăzi chipul Crucii Domnului, închipuit cu stele strălucitoare, mai mult decât soarele, iar deasupra acestui chip era următoarea însemnare: „Prin acest semn vei birui” („In hoc signo vinces!”). Aceasta au văzut-o toți ostașii, peste care era comandant Artemie și s-au minunat. Iar cei mai mulți dintre ei au început a se teme, deoarece, la neamuri, chipul Crucii era semn de nenorocire și de moarte, fiindcă tâlharii și făcătorii de rele se pedepseau cu răstignirea pe cruce. Ostașii se temeau toți ca nu cumva războiul lor să fie fără victorie, iar împăratul Constantin era nedumerit. Noaptea, pe când el dormea, i s-a arătat singur Domnul nostru Iisus Hristos și iarăși i-a arătat semnul cinstitei Cruci, cel ce i se revelase și i-a zis: „Să faci asemănarea acestui semn și să poruncești ca să-l poarte înaintea cetelor și vei birui nu numai pe Maxențius, ci și pe toți vrăjmașii tăi!”.

Așadar, împăratul a spus dregătorilor săi despre această viziune a sa. Alegând meșteri iscusiți, le-a poruncit să facă cinstita Cruce, după chipul semnelui ce i se arătase, de aur, de mărgăritare și de pietre scumpe. El a mai poruncit ca toată oastea sa să aibă semnul Sfintei Cruci pe toate armele, pe steaguri, pe coifuri și pe paveze. Maxențius, fiind înștiințat de venirea lui Constantin din Britania asupra Romei, cu multă îndrăzneală, și-a scos oastea romană și l-a atacat pe Constantin; iar Constantin a poruncit să poarte steagul cu sfânta Cruce înaintea ostașilor săi.

După o luptă înverșunată, în octombrie 312, Maxențius a fost biruit cu puterea cinstitei Cruci. El, fiind urmărit de împăratul Constantin, a fugit pe podul de peste râul Tibru, pe care singur îl zidise, și, dărâmându-se podul, cu puterea lui Dumnezeu, s-a afundat tiranul în râu cu ostașii săi, ca și Faraon cel de demult și astfel s-a umplut râul de ostași și de cai.

Constantin a intrat în Roma cu biruință, întâmpinat de tot poporul cu mare bucurie și cinste; iar el a înălțat mare mulțumire lui Dumnezeu, Celui ce i-a dat biruință asupra tiranului cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci. Spre pomenirea acelei preaslăvite biruințe, a pus o cruce în mijlocul cetății Romei, pe un stâlp înalt de piatră și a scris pe dânsa: „Prin acest semn mântuitor, cetatea aceasta s-a eliberat de sub jugul tiranului”.

În februarie 313, la Milan, Constantin a promulgat Edictul de la Milan, prin care se acorda libertate religiei creștine.

Astfel s-a făcut bucurie mare credincioșilor, a căror mulțime era atât de mare în Roma, încât voiau să izgonească din cetate pe toți cei ce nu voiau să fie creștini. Împăratul a oprit poporul zicând: „Dumnezeul nostru nu voiește ca cineva să vie la El cu silă și fără de voie; ci, dacă cineva de voie liberă și cu scop bun se apropie de El, în acela El binevoiește și cu milostivire îl primește; deci, precum voiește cineva să creadă cu libertate, așa să creadă, iar nu să se persecute unul pe altul!”.

De acest împărătesc răspuns și mai mult s-a bucurat poporul; deoarece lăsa pe toți să trăiască în libertate, pe fiecare în credința și după voia sa. Nu numai în Roma s-a făcut bucurie credincioșilor, ci și în toată lumea. Au fost eliberați din legături și din temnițe credincioșii cei torturați pentru Hristos. Cei ce se ascundeau prin munți și prin pustietăți de frica persecutorilor, veneau la casele lor fără de frică, și astfel, pretutindeni, a încetat prigonirea și tirania.

Binecredinciosul împărat Constantin a voit să zidească în numele său o cetate în Troia, unde – precum se istorisește – a fost războiul

troienilor cu grecii. Dar el, cu dumnezeiasca înștiințare, s-a oprit să zidească acolo cetate și i s-a poruncit s-o zidească în Bizanț. Supunându-se voinței lui Dumnezeu, a zidit acolo cetate mare și slăvită, a înfrumusețat-o cu toate podoabele și a numit-o după numele său, Constantinopol, în anul 330. Apoi a mutat acolo scaunul său de la Roma cea veche, poruncind ca acea cetate să se numească Roma cea nouă, încredințând-o apărării lui Dumnezeu și a Preacuratei Sale Maici.

În acea vreme ereticul Arie, tulburând cu erezia sa Biserica lui Hristos, acest binecredincios împărat a voit să apere sfânta credință. A poruncit să se țină în Niceea Sinodul cel mare a toată lumea, unde s-au adunat 318 Sfinți Părinți, care au alcătuit credincioasele dogme ale sfintei credințe, iar pe Arie și adepții lui i-au anatematizat. Acest sinod care s-a ținut în anul 325, în Niceea, a fost întâiul sinod a toată lumea, primul sinod ecumenic.

Împăratul Constantin a trimis apoi pe Sfânta sa mamă, Elena, la Ierusalim, ca pe una ce era preaiubită de Dumnezeu, pentru aflarea cinstitei și de viață făcătoarei Cruci a Domnului. Ducându-se la Ierusalim, în anul 326, a văzut acele Sfinte Locuri, le-a curățit de lucrurile idolești și a scos la lumină cinstitele moaște ale mai multor sfinți. Patriarh la Ierusalim era Macarie, care a întâmpinat pe împărăteasă cu cinstea cuvenită.

Fericita împărăteasă Elena, căutând Crucea Domnului cea făcătoare de viață, i-a chemat pe toți și i-a întrebat să-i arate locul unde este ascunsă cinstita Cruce a Domnului. Atunci ei i-au arătat pe un bărbat bătrân cu numele Iuda, zicând: „Acesta poate să-ți arate ceea ce cauți, de vreme ce este fiul unui cinstit proroc”. Deci, făcându-se multă cercetare, au mers la un loc, unde era un munte mare, pe care Hadrian, împăratul Romei, zidise un templu zeiței Artemida și pusese în ea pe idolul ei. Acolo a arătat acel Iuda, că este ascunsă Crucea Domnului. Împărăteasa Elena a poruncit să dărâme capiștea idolească, iar zidul și pietrele să le risipească.

Fericitul patriarh Macarie rugându-se, a ieșit în locul acela un miros de bună mireasmă și îndată s-a arătat spre răsărit, Mormântul și locul Căpățânii (Golgota), iar aproape de ele au aflat îngropate trei cruci și împreună cu ele au aflat și cinstitele piroane. Nepricepând nimeni care ar fi fost Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, s-a întâmplat în acea vreme, că duceau un mort la îngropare. Atunci patriarhul Macarie a poruncit celor ce-l duceau să stea, și a pus una câte una crucile pe cel

mort, iar când a pus Crucea lui Hristos îndată a înviat mortul și s-a sculat viu cu puterea dumnezeieștii Cruci a Domnului. Iar împărăteasa, luând cu bucurie cinstita Cruce, i s-a închinat ei și a sărutat-o; asemenea și toată suita împărătească ce era cu ea. Iar unii nu puteau să vadă și să sărute Sfânta Cruce în acea vreme, de înghesuială, pentru aceea au cerut ca măcar s-o vadă de departe.

Atunci Macarie, patriarhul Ierusalimului, stând la un loc mai înalt, a arătat poporului cinstita Cruce; iar toți strigau: „Doamne, miluiește!”. De atunci s-a început a se prăznuî Înălțarea Sfintei Cruci. Împărăteasa Elena a luat cu sine o parte din acest sfânt lemn, asemenea și sfintele piroane; iar pe cealaltă parte punând-o într-o raclă de argint, a dat-o patriarhului Macarie pentru păzirea neamurilor care vor fi de aici înainte. Atunci acel Iuda și împreună cu el o mulțime de iudei au crezut în Hristos și s-au botezat. El s-a numit din Sfântul Botez Chiriac, care, după aceea, a fost patriarh al Ierusalimului și s-a martirizat pe vremea lui Iulian Apostatul, fiind torturat pentru credința sa.

Sfânta împărăteasă Elena a poruncit ca în Ierusalim, să se zidească biserici. Mai întâi a poruncit să se zidească Biserica Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, lângă Sfântul Mormânt, acolo unde s-a găsit Sfânta Cruce. A mai poruncit să se zidească o biserică și în Ghetsimani, unde este mormântul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, a cinstitei ei Adormiri. Apoi, după ce a zidit și alte optsprezece biserici, înfrumusețându-le cu toate podoabele și dăruindu-le cu îndestulate averi, a venit la Constantinopol, aducând o parte din lemnul Sfintei Cruci cea de viață făcătoare și sfintele piroane cu care a fost pironit trupul lui Hristos. Apoi, nu după multă vreme s-a mutat la Dumnezeu, bineplăcându-I Lui, și a fost îngropată cu cinste.

Marele împărat Constantin, după moartea maicii sale, Sfânta Elena, viețuind ca zece ani și ceva, a plecat la război împotriva perșilor. Dar într-un sat al Nicomidiei a căzut în boală. Cunoscând că i s-a apropiat sfârșitul, a făcut diată, împărțind împărăția la cei trei fii ai săi; și, bolind cu trupul, și-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Hristos Dumnezeu, cerescul Împărat. După aceasta a fost adus în Constantinopol, unde s-a îngropat cu slavă în biserica Sfinților Apostoli. El a murit la 32 de ani ai împărăției sale; iar toți anii de la nașterea sa avea șaiszeci și cinci. Iar acum viețuiește în viața cea fără de sfârșit, în veșnica împărăție a lui Hristos Dumnezeu nostru, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine cinste, slavă și închinăciune în vecii vecilor. Amin.

Bibliografie selectivă:

1. Christos Yannaras, **Adevărul și unitatea Bisericii**, carte tipărită cu binecuvântarea IPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, trd. din limba franceză de Daniela Cojocariu, Iași, Trinitas, 2008;
2. Ion Barnea, Octavian Iliescu, **Constantin cel Mare**, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982;
3. Lactantius, **De mortibus persecutorum**, trad., studiu introductiv, note și comentarii de Claudiu Arieșan, Timișoara, Editura Amarcord, 2000, p. 223-229;

Viața personală a lui Constantin cel Mare și raportul său personal cu credința creștină reprezintă o problemă istorică care a fost îndelung discutată de către cercetători. S-a publicat referitor la acest subiect vederile cele mai contradictorii, sprijinite pe justificări logice. Christos Yannaras propune ca bibliografie inițială: Georges Ostrogorsky, **Histoire de l'Etat byzantin**, Paris 1963 (3), p. 73-74; E. Scwartz, **Kaiser Constantin und die christliche Kirche**, Leipzig-Berlin, 1936 (2); N.H. Baynes, **Constantin the Great and the Christian Church**, London 1929; A. Pagnol, **L'empereur Constantin**, Paris, 1932; H. Gregoire, **La „conversion” de Constantin**, *Revue l'Universite de Bruxelles*, 34 (1930/31), p. 231; K. Lietzmann, **Der Glaube Konstantins des Grossen**, *SB der Preubischen Akademie* 28/29 (1937), p. 263; A. Alföldi, **The Conversion of Constantin and Pagan Rome**, Oxford, 1948.